

Seminarie Ambtenarenrecht 2007-2008

**Aansprakelijkheid van personeelsleden in
dienst van openbare rechtspersonen**

1 INLEIDING.....	3
2 DE SITUATIE VÓÓR DE WET VAN 10 FEBRUARI 2003.....	3
2.1 STATUTAIR VERSUS CONTRACTUEEL.....	3
2.1.1 Statutair personeel.....	3
2.1.2 Contractueel personeel.....	4
2.2 AANGESTELDE VERSUS ORGAAN.....	4
2.2.1 Aangestelde.....	5
2.2.2 Orgaan.....	5
2.2.3 Belang van het onderscheid.....	6
2.2.3.1 Aansprakelijkheid openbare rechtspersoon.....	6
2.2.3.2 Procesrechtelijke gevolgen.....	6
2.3 POLITIEDIENSTEN EN HET LEGER.....	7
2.4 LOODSEN.....	7
2.5 ONGELIJKE BEHANDELING TUSSEN STATUTAIRE EN CONTRACTUELE AMBTENAREN VOLGENS HET ARBITRAGEHOF.....	8
2.5.1 Arrest van 18 december 1996: ongelijkheid tussen statutaire en contractuele ambtenaren in hun relatie tot de openbare rechtspersonen.....	8
2.5.2 Arrest van 17 februari 1999: artikel 18 W.A.O. schendt het gelijkheidsbeginsel niet	9
2.5.3 Arrest van 9 februari 2000: discriminatie wat betreft de persoonlijke aansprakelijkheid tegenover derden.....	10
2.5.4 Arrest van 28 januari 2003: discriminatie wat betreft de persoonlijke aansprakelijkheid tegenover derden.....	11
2.5.5 Conclusie.....	11
2.6 ONGELIJKHEID WAAR HET ARBITRAGEHOF GEEN UITSpraak OVER DEED.....	12
3 DE WET VAN 10 FEBRUARI 2003.....	12
3.1 ONTSTAAN.....	12
3.2 DOELSTELLINGEN.....	13
3.3 BEVOEGDHEID VAN DE FEDERALE WETGEVER.....	13
3.4 TOEPASSINGSGBIED.....	14
3.4.1 Openbare rechtspersonen.....	14
3.4.2 Bij de uitoefening van hun dienst.....	16
3.4.3 Personeel.....	17
3.4.4 Personeelsleden van het vrij onderwijs.....	18
3.5 DE PERSOONLIJKE BURGERRECHTELIJKE AANSprakelijkheid VAN STATUTAIRE PERSONEELSLEDEN: ARTIKEL 2.....	19
3.6 KENNISGEVINGSPLICHT AAN EN TUSSENKOMST VAN DE OPENBARE RECHTSPERSON: ARTIKEL 4.....	20
3.7 VOORAFGAAND AANBOD TOT MINNELIJKE SCHIKKING: ARTIKEL 5.....	21
3.8 MOGELIJKHEID TOT LOONINHOUDING: ARTIKEL 7.....	22
3.9 VOORRANG VAN SPECIFIEKE WETTELIJKE OF DECRETALE REGELEN: ARTIKEL 8.....	23
4 CONCLUSIE.....	24
4.1 WETGEVING.....	25
4.2 RECHTSPRAAK.....	25
4.3 RECHTSLEER.....	26
4.4 ANDERE.....	27

1 Inleiding

In deze verhandeling wordt gefocust op de persoonlijke burgerrechtelijke aansprakelijkheid **van** personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen voor de fouten begaan in de uitoefening van hun ambt. De aansprakelijkheid van openbare rechtspersonen **voor** hun personeelsleden valt buiten het onderwerp van deze verhandeling.

Eerst wordt de situatie vóór de wet van 10 februari 2003¹ besproken met hierbij de nodige aandacht voor de ongelijkheden tussen statutaire en contractuele personeelsleden binnen de overheidssector en contractuele werknemers binnen de privésector. Daarna wordt de wet van 10 februari besproken die deze ongelijkheden heeft weggewerkt. Er zal nagegaan worden of de nieuwe wetgeving volledig in deze opzet geslaagd is en of er eventueel nog punten ter verbetering mogelijk zijn.

2 De situatie vóór de wet van 10 februari 2003

Vóór de wet van 10 februari 2003 was de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van het statutair personeel voor schade toegebracht aan een derde of aan de openbare rechtspersoon, strenger dan die van het contractueel personeel².

2.1 Statutair versus contractueel

Het onderscheid tussen statutaire en contractuele ambtenaren is relevant voor het verschil inzake persoonlijke aansprakelijkheid van het personeel van openbare rechtspersonen.³

2.1.1 Statutair personeel

De beroepsaansprakelijkheid van statutaire medewerkers werd bepaald door de artikelen 1382, 1383, 1384 en 1251, 3° B.W. Artikel 96 van het K.B. van 2 oktober 1937 houdende het statuut van het Rijkspersoneel verwoordt het als volgt:

¹Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *B.S.*, 27 februari 2003.

²J. DE STAERCKE, De Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *C.D.P.K.* 2003, afl. 2, 183-195.

³S. COVEMAEKER, De nieuwe Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *T.B.B.R.* 2003, afl. 7, 477-487.

“Buiten hun aansprakelijkheid tegenover derden zijn rijksambtenaren tegenover het bestuur persoonlijk aansprakelijk voor de schade die zij hebben berokkend door plichtsverzuim, hetzij opzettelijk, hetzij uit nalatigheid of onvoorzichtigheid.”⁴

Dit betekent dat vóór de wet van 10 februari 2003 de statutaire ambtenaren voor de **lichtste fout** aansprakelijk waren. De openbare rechtspersoon die de schade moest vergoeden die het personeelslid aan derden had toegebracht, kon steeds een regresvordering uitoefenen tegen het statutaire personeelslid. De persoonlijke burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de statutaire ambtenaar ten opzichte van de overheid zelf, zowel als jegens derden, was hierdoor aanzienlijk zwaarder dan deze van de contractuele werknemers.⁵

2.1.2 Contractueel personeel

Contractueel personeel is verbonden door een arbeidsovereenkomst. In dat geval is de Wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten van toepassing. Artikel 18 van deze wet zegt:

“Ingeval de werknemer bij de uitvoering van zijn overeenkomst de werkgever of derden schade berokkent, is hij enkel aansprakelijk voor zijn bedrog en zijn zware schuld. Voor lichte schuld is hij enkel aansprakelijk als die bij hem eerder gewoonlijk dan toevallig voorkomt.”

Contractuele ambtenaren zijn dus **niet aansprakelijk voor toevallig voorkomende lichte beroepsfouten en zeker niet voor de lichtste fout**. De openbare rechtspersoon kan dan ook geen regresvordering tegen de contractuele ambtenaar instellen.⁶

2.2 Aangestelde versus orgaan

Het onderscheid tussen aangestelden en organen is belangrijk voor het verschil in de aansprakelijkheid van de openbare rechtspersonen.⁷

⁴J. DE STAERCKE, De Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *C.D.P.K.* 2003, afl. 2, 183-195.

⁵H. BOCKEN, De aansprakelijkheid van en voor het overheidspersoneel. Een nieuwe wettelijke regeling, *NjW* 2003, afl. 25, 330-335.

⁶J. DE STAERCKE, De Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *C.D.P.K.* 2003, afl. 2, 183-195.

⁷S. COVEMAEKER, De nieuwe Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *T.B.B.R.* 2003, afl. 7, 477-487.

2.2.1 Aangestelde

Als het personeelslid in zijn functie geen deel van het openbaar gezag uitvoerde, dan is de grondslag voor de aansprakelijkheid van de rechtspersoon artikel 1384, lid 3 B.W. Het personeelslid handelde in dit geval als aangestelde van de rechtspersoon. Een aangestelde is iemand die in een band van ondergeschiktheid voor een ander (de aansteller) werkt waarbij impliciet in die band aanwezig is dat de aansteller de aangestelde voor eigen rekening laat werken. In de rechtspraak worden de meeste contractuelen als aangestelden beschouwd.⁸ Het is echter belangrijk op te merken dat de begrippen contractuelen en aangestelden niet volledig samenvallen.⁹

Als de schade veroorzaakt werd door een aangestelde in de zin van artikel 1384, lid 3 kan het slachtoffer **zowel het overheidsorgaan** (de aansteller) **als het personeelslid** (de aangestelde) aanspreken. Aansteller en aangestelde kunnen beide voor het geheel van de schade aangesproken worden. Bovendien heeft het slachtoffer de keuze om zijn rechtsvordering in te leiden, ofwel tegen alleen de aangestelde, ofwel tegen alleen de aansteller, ofwel tegen beide samen. Het slachtoffer kan ook de ene na de andere aanspreken.¹⁰

2.2.2 Orgaan

Als het personeelslid een openbare rechtspersoon kan vertegenwoordigen of een gedeelte van de openbare macht uitoefent, dan wordt hij als een orgaan beschouwd.¹¹ Op grond van artikel 1382 B.W. is de rechtspersoon rechtstreeks en persoonlijk aansprakelijk voor de fouten van zijn orgaan. In de praktijk komt het erop neer dat de rechtspraak de meeste statutairen als organen beschouwt.¹² Het is echter belangrijk op te merken dat de begrippen statutairen en organen niet volledig samenvallen.¹³

Wat betreft de schade veroorzaakt door het personeelslid dat als orgaan beschouwd kan worden, kan het slachtoffer op basis van artikel 1382 zowel het overheidsorgaan

⁸Wetsontwerp betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *Parl.St. Kamer*, 2001-02, 1736/001, 7.

⁹S. COVEMAERKER, De nieuwe Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *T.B.B.R.* 2003, afl. 7, 477-487.

¹⁰J. DE STAERCKE, De Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *C.D.P.K.* 2003, afl. 2, 183-195.

¹¹Cass. 27 mei 1963, *Pas.* 1963, I, 1033.

¹²*Parl.St. Kamer*, 2001-02, 1736/001, 7.

¹³S. COVEMAERKER, De nieuwe Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *T.B.B.R.* 2003, afl. 7, 477-487.

als het personeelslid aanspreken. Verder geldt dezelfde regeling als hierboven voor aansteller en aangestelde.

2.2.3 Belang van het onderscheid

De regeling voor het personeelslid-aangestelde is gunstiger dan de regeling voor het personeelslid-orgaan.¹⁴

2.2.3.1 Aansprakelijkheid openbare rechtspersoon

In het geval van aanstelling zijn er meer fouten waarvoor de openbare rechtspersoon aansprakelijk is samen met het personeelslid.

De rechtspersoon is alleen aansprakelijk wanneer de fout van het orgaan begaan werd in de uitvoering van zijn opdracht. Dit wil zeggen dat het orgaan opgetreden moet hebben binnen zijn bevoegdheid of op zo'n manier dat ieder redelijk en voorzichtig persoon kon denken dat het orgaan binnen zijn bevoegdheid handelde.¹⁵

De burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de rechtspersoon voor de fout van zijn aangestelde is ruimer. Het is voldoende dat de fout gebeurd is tijdens de bediening waarvoor de aangestelde werd aangesteld en in verband daarmee. Het verband kan onrechtstreeks en occasioneel zijn.¹⁶

2.2.3.2 Procesrechtelijke gevolgen

Het verschil in rechtsgrond levert belangrijke procesrechtelijke gevolgen op. Wanneer de fout van de ambtenaar een strafrechtelijk misdrijf uitmaakt, zal het slachtoffer zich meestal burgerlijke partij stellen voor de strafrechter. De positie van een ambtenaar-orgaan is bij een burgerlijke partijstelling nadeliger omdat hij alleen voor de strafrechter zal staan.

Het slachtoffer kan zich immers geen burgerlijke partij stellen tegen de rechtspersoon waarvoor de ambtenaar-orgaan werkt die de fout begaan heeft. Krachtens artikel 4 eerste lid Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvorderingen kan het slachtoffer zich burgerlijke partij stellen tegen de daders, de mededaders en de medeplichtigen van een misdrijf, alsook tegen **degenen die op grond van artikel 1384 B.W. voor deze personen burgerrechtelijk aansprakelijk zijn**. In het geval

¹⁴Parl. St. Kamer, 2001-02, 1736/001, 8.

¹⁵Cass., 29 mei 1947, Arr. Verbr., 1947, 170, Pas., 1947, I, 216 met noot.

¹⁶Cass., 26 oktober 1989, A.C., 1989-90, 275.

van een fout van een ambtenaar-orgaan is de rechtspersoon persoonlijk aansprakelijk op grond van artikel 1382 B.W., niet op grond van artikel 1384 B.W.¹⁷

In het geval van aansprakelijkheid van de ambtenaar-aangestelde, geldt artikel 1384 B.W. wel. De aansteller van de ambtenaar-aangestelde is burgerlijk aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door de aangestelde. De openbare rechtspersoon kan als burgerlijk aansprakelijke partij hetzij vrijwillig, hetzij gedwongen tussenkomen in het geding. Als het personeelslid strafrechtelijk veroordeeld wordt, is deze in solidum aansprakelijk met de openbare rechtspersoon voor de burgerlijke belangen. In dit geval kan het slachtoffer de schadevergoeding zowel van het personeelslid als van de rechtspersoon vorderen.

2.3 Politiediensten en het leger

Voor sommige openbare diensten: de politiediensten en het leger, heeft de wetgever het statutair personeel toch vrijgesteld van de aansprakelijkheid voor toevallige lichte fouten. Artikel 48 van de Wet van 5 augustus 1992 op het politieambt en artikel 92 van de Wet van 20 mei 1994 inzake de rechtstoestanden van het militair personeel beperken de aansprakelijkheid van het statutair personeel tot de gevallen van opzettelijke, zware of gewoonlijk voorkomende lichte fout. Op die manier wilde de wetgever een ongelijkheid met artikel 18 van de Wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten vermijden.

Bijkomende reden voor de beperking van de aansprakelijkheid voor politiediensten en leger was het gegeven dat politie-ambtenaren en militairen aan grote risico's blootgesteld zijn, soms dwang of geweld kunnen en moeten gebruiken en veelal over een korte beslissingstijd beschikken.¹⁸ In de rechtsleer kwam echter kritiek op deze motivering, die niet als een objectieve rechtvaardiging voor een aparte aansprakelijkheidsregeling werd beschouwd.¹⁹

2.4 Loodsen

Loodsen zijn de eerste categorie van statutair personeel wiens persoonlijke aansprakelijkheid wettelijk werd beperkt. Met de Wet van 30 augustus 1988 werd

¹⁷J. DE STAERCKE, De Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *C.D.P.K.* 2003, afl. 2, 183-195.

¹⁸Wetsontwerp op het politieambt, *Parl. St. Kamer*, 1990-91 nr. 1677/1, 11-12; Ontwerp van wet inzake de rechtstoestanden van het militair personeel *Parl. St. Senaat*, 1993-94 nr. 928/94, nr. 928/1, 19-20.

¹⁹S. COVEMAEKER, De nieuwe Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *T.B.B.R.* 2003, afl. 7, 477-487.

bepaald dat loodsen die in de uitoefening van hun functie een fout begaan, niet aansprakelijk zijn voor de schade die hierdoor aan een beloofst schip of aan een ander schip wordt veroorzaakt, tenzij er “opzet op grove schuld” aanwezig is.²⁰ Als motivering worden de potentieel grotere omvang van de schade die loodsen kunnen aanrichten en de wanverhouding tussen deze schade en het eigen vermogen van de loodsen aangehaald.²¹

2.5 Ongelijke behandeling tussen statutaire en contractuele ambtenaren volgens het Arbitragehof

2.5.1 Arrest van 18 december 1996: ongelijkheid tussen statutaire en contractuele ambtenaren in hun relatie tot de openbare rechtspersonen²²

Het Arbitragehof stelde in haar arrest van 18 december 1996²³ dat er een ongelijkheid bestond tussen statutaire ambtenaren en contractuele ambtenaren in hun verhouding ten opzichte van de openbare rechtspersoon.

De openbare rechtspersoon kan namelijk, zoals reeds eerder aangehaald, altijd (ook bij de lichtste fout) een regresvordering uitoefenen tegen de statutaire ambtenaar, terwijl krachtens artikel 18 van de Arbeidsovereenkomstenwet van 3 juli 1978²⁴ tegenover contractuele werknemers een regresvordering enkel mogelijk is bij zware, opzettelijke en gewoonlijk voorkomende lichte fout. Bij politiediensten en het leger heeft de wetgever het statutaire personeel wel vrijgesteld van aansprakelijkheid voor toevallige lichte fouten teneinde een ongelijkheid met artikel 18 van de Arbeidsovereenkomstenwet te vermijden.

Het Hof oordeelde dat dit verschil in behandeling tussen statutaire en contractuele ambtenaren het gelijkheidsbeginsel schendt. Er dient opgemerkt te worden dat ten tijde van dit arrest er een zogenaamde administratieve praktijk bestond om ook voor statutaire personeelsleden de regresvordering niet in te stellen bij een niet-gewoonlijk terugkerende lichte fout.²⁵

²⁰Zie art. 3bis van de Wet van 3 november 1967 betreffende het loodsen van weevaartugien, ingevoegd bij Wet van 30 augustus 1988, *B.S.* 17 september 1988.

²¹S. COVEMAERKER, De nieuwe Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *T.B.B.R.* 2003, afl. 7, 477-487.

²²S. COVEMAERKER, De nieuwe Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *T.B.B.R.* 2003, afl. 7, 477-487.

²³Arbitragehof nr. 77/1996, 18 december 1996, *B.S.*, 8 februari 1997.

²⁴Wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten.

2.5.2 Arrest van 17 februari 1999: artikel 18 W.A.O. schendt het gelijkheidsbeginsel niet²⁶

Het Arbitragehof ging in haar arrest van 17 februari 1999²⁷ na of artikel 18 van de Arbeidsovereenkomstenwet van 3 juli 1978²⁸ strijdig is met het gelijkheidsbeginsel omdat het slachtoffer van een toevallig voorkomende lichte fout verschillend behandeld wordt naargelang de fout begaan werd door een contractuele ambtenaar dan wel een statutaire ambtenaar.

Het Arbitragehof besloot dat artikel 18 van de Arbeidsovereenkomstenwet niet strijdig is met het gelijkheidsbeginsel. De immuniteit van de contractuele ambtenaar voor toevallige lichte fout, verhindert het slachtoffer niet de werkgever-aansteller aan te spreken op grond van artikel 1384, lid 3 B.W. De vordering van het slachtoffer tegen de werkgever kan echter mogelijk geen schadevergoeding opleveren, omdat de werkgever insolvabel is en de schade ook niet door een verzekering gedekt wordt.

Het Hof oordeelde dat het aan de wetgever is om te oordelen of er in een waarborg van schadevergoeding van de slachtoffers ingeval van insolvabiliteit van de werkgever voorzien moet worden, gegeven de logica van de beperking van de aansprakelijkheid zoals ingesteld door artikel 18 Arbeidsovereenkomstenwet. De afweging van de belangen van de slachtoffers die zich in het bijzonder geval van insolvabiliteit van de werkgever bevinden, enerzijds en de belangen van de werknemers, anderzijds, leidt niet tot de vaststelling dat de beperking van de aansprakelijkheid van contractuele ambtenaren, vanwege haar gevolg ten aanzien van bepaalde slachtoffers, onevenredig is met de doelstelling van artikel 18. Die doelstelling bestaat in het rekening houden met het verhoogde risico dat elke beroepsactiviteit impliceert en met het feit dat de werknemers hun activiteit gedeeltelijk ten voordele van hun werkgever uitoefenen.

De slachtoffers die te maken hebben met de insolvabiliteit van de werkgever bevinden zich bovendien in dezelfde situatie als de meeste schuldeisers van een

²⁵A. VAN OEVELEN. *De overheidsaansprakelijkheid voor het optreden van de rechterlijke macht*, Antwerpen, Maklu, 1987, 170.

²⁶S. COVEMAERKER, De nieuwe Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *T.B.B.R.* 2003, afl. 7, 477-487.

²⁷Arbitragehof nr. 20/1999, 17 februari 1999, *B.S.*, 1 juni 1999.

²⁸Wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten.

schadevergoeding die worden geconfronteerd met het faillissement van hun schuldenaar.²⁹

2.5.3 Arrest van 9 februari 2000: discriminatie wat betreft de persoonlijke aansprakelijkheid tegenover derden³⁰

In haar arrest van 9 februari 2000³¹ oordeelde het Arbitragehof dat het verschillende aansprakelijkheidsregime tussen statutaire ambtenaren en contractuelen in het algemeen strijdig was met het gelijkheidsbeginsel voor wat betreft de verhouding tussen het slachtoffer en de ambtenaar verantwoordelijk voor de schade.

Het Hof meende dat *“wat betreft de burgerrechtelijke aansprakelijkheid die het gevolg is van een toevallig voorkomende lichte fout, de wetgever een verschil in behandeling heeft ingesteld tussen de door de overheid tewerkgestelde leden van het statutair personeel, enerzijds, en de contractuele werknemers in het algemeen, anderzijds, aangezien immers enkel de eerstgenoemde aansprakelijk zijn voor lichte schuld. Dat verschil in behandeling is niet verantwoord in acht nemend de gelijkenis van de vergeleken arbeidsverhoudingen, met name vanuit het oogpunt van de juridische ondergeschiktheid.”*

Het probleem ligt voor het Arbitragehof niet in de lichtere aansprakelijkheid voor contractuele werknemers waarin artikel 18 van de Arbeidsovereenkomstenwet voorziet, maar wel in de zwaardere aansprakelijkheid die op statutaire ambtenaren rust omdat zij onderworpen zijn aan de regels van het Burgerlijk Wetboek.

²⁹J. DE STAERCKE, De Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *C.D.P.K.* 2003, afl. 2, 183-195.

³⁰S. COVEMAERKER, De nieuwe Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *T.B.B.R.* 2003, afl. 7, 477-487.

³¹Arbitragehof nr. 19/2000, 9 februari 2000, *B.S.*, 25 maart 2000.

2.5.4 Arrest van 28 januari 2003: discriminatie wat betreft de persoonlijke aansprakelijkheid tegenover derden

In het arrest van 28 januari 2003³² bevestigt het Arbitragehof haar eerdere rechtspraak. Ze neemt in haar arrest letterlijk de overwegingen B.3. en B.4. uit het arrest van 9 februari 2000 over.

2.5.5 Conclusie

In het arrest van 18 december 1996 is er een schending van het gelijkheidsbeginsel omdat een openbaar rechtspersoon tegen statutaire ambtenaren voor toevallig voorkomende lichte fout wel een regresvordering kan instellen en tegen contractuele ambtenaren niet.

In de arresten van 17 februari 1999, 9 februari 2000 en 28 januari 2003 oordeelde het Arbitragehof dat de ongelijkheid tussen statutaire ambtenaren en contractuele ambtenaren erin bestaat dat de statutairen wél aansprakelijk zijn voor toevallig voorkomende lichte fout en contractuelen niet. Het gelijkheidsbeginsel zoals vervat in artikel 10 en 11 van de Grondwet wordt dus geschonden. Het arrest van 17 februari 1999 toont aan dat het probleem volgens het Arbitragehof niet ligt in de lichtere aansprakelijkheid van contractuele ambtenaren, maar in de zwaardere aansprakelijkheid van statutaire ambtenaren.

Het Hof kiest in zijn rechtspraak duidelijk voor de **ruimste bescherming voor het** personeelslid. Het Hof is voorstander van een lichtere aansprakelijkheid voor statutaire ambtenaren, in plaats van een zwaardere aansprakelijkheid voor contractuele ambtenaren.³³ Het Arbitragehof wil zowel op statutairen als op contractuelen binnen de overheidssector dezelfde aansprakelijkheidsregeling ingevoerd zien als deze voor contractuelen zoals bepaald in artikel 18 van de Arbeidsovereenkomstenwet.

³²Arbitragehof nr. 17/2003, 28 januari 2003, <http://www.arbitrage.be> (3 februari 2003), A.A., 2003, afl. 1, 163.

³³J. DE STAERCKE, De Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *C.D.P.K.* 2003, afl. 2, 183-195.

2.6 Ongelijkheid waar het Arbitragehof geen uitspraak over deed

De ongelijkheden die het Arbitragehof geïdentificeerd heeft, zijn echter niet de enige. In de parlementaire stukken³⁴ opgemaakt bij de voorbereiding van de Wet van 10 februari 2003 wordt ook de ongelijkheid aangehaald tussen de aansprakelijkheid van de openbare rechtspersoon voor zijn ondergeschikte personeelsleden in statutair verband enerzijds, en de aansprakelijkheid van de openbare rechtspersoon en de privéwerkgever voor hun personeelsleden in contractueel verband anderzijds.

Er is ook geen arrest waar het Arbitragehof zich uitdrukkelijk uitspreekt over de ongelijkheid tussen statutaire ambtenaren in de overheidssector en contractuele werknemers in de privésector. Het Hof had kunnen oordelen dat het gelijkheidsbeginsel geschonden werd doordat statutaire ambtenaren wel voor toevallig voorkomende lichte fout en lichtste fout aansprakelijk kunnen gesteld worden en contractuelen in de privésector niet.

3 De wet van 10 februari 2003

In dit onderdeel worden het ontstaan, de doelstellingen, het toepassingsgebied en de belangrijkste artikelen die de aansprakelijkheid van de personeelsleden regelen besproken. Er wordt eveneens bekeken wie bevoegd is voor het regelen van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van statutaire ambtenaren. Er zal aangegeven worden wat de motivatie van de wetgever was bij het maken van bepaalde keuzes en nagegaan worden waar eventueel verbeteringen mogelijk zijn.

3.1 Ontstaan

Op initiatief van de minister voor Ambtenarenzaken en Modernisering van de Openbare Besturen diende de regering op 18 april 2002 een wetsontwerp in over de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden van openbare rechtspersonen. Het ontwerp wilde de ongelijkheden wegwerken die bestaan tussen verschillende categorieën overheidspersoneel.

Het ontwerp werd, licht geamendeerd, door de Kamer goedgekeurd op 14 november 2002. Op 23 januari 2003 werd het ontwerp door de Senaat ongewijzigd

³⁴Parl. St. Kamer 2001-02, nr. 1736/001.

goedgekeurd, na evocatie. De Wet van 10 februari 2003 verscheen in het Belgisch Staatsblad van 27 februari 2003.³⁵

3.2 Doelstellingen

Zoals hiervoor reeds aangehaald, was de voornaamste doelstelling van de nieuwe wet van 10 februari 2003 het wegwerken van de ongelijkheden die bestonden tussen statutaire ambtenaren en contractuele ambtenaren op het vlak van hun persoonlijke aansprakelijkheid jegens de overheid en jegens derden en ook op het vlak van de aansprakelijkheid van de overheid voor haar personeel. De wet is een verbetering van de rechtspositie van een groot deel van het overheidspersoneel en brengt tegelijkertijd een vereenvoudiging van het aansprakelijkheidsrecht mee.³⁶

3.3 Bevoegdheid van de federale wetgever

Het vaststellen van de algemeen geldende regels voor alle statutaire ambtenaren inzake de burgerrechtelijke aansprakelijkheid behoort tot de residuaire bevoegdheid van de federale wetgever. De gemeenschappen en de gewesten zijn enkel bevoegd om specifieke aansprakelijkheidsregels vast te stellen, als die regels eigen zijn aan één van de hen toegewezen aangelegenheden. Dit veronderstelt dat deze aansprakelijkheidsregels een nauwe band hebben met zulk een toegewezen aangelegenheid.

De Wet van 10 februari 2003³⁷ blijft binnen de grenzen van deze bevoegdheidsverdeling. De wet beperkt zich immers tot het stellen van algemene aansprakelijkheidsregels voor ambtenaren. Artikel 7 van de wet bepaalt zelfs uitdrukkelijk dat de wet geen afbreuk doet aan de toepassing van decreten die een bijzonder aansprakelijkheidsregime instellen voor bepaalde categorieën van personeelsleden van publiekrechtelijke rechtspersonen.³⁸

³⁵H. BOCKEN, De aansprakelijkheid van en voor het overheidspersoneel. Een nieuwe wettelijke regeling, *NjW* 2003, afl. 25, 330-335.

³⁶H. BOCKEN, De aansprakelijkheid van en voor het overheidspersoneel. Een nieuwe wettelijke regeling, *NjW* 2003, afl. 25, 330-335.

³⁷Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *B.S.* 27 februari 2003.

³⁸Advies van de Raad van State (Wetsontwerp betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *Parl. St. Kamer*, 2001-02, nr. 1736/001, 31).

3.4 Toepassingsgebied

De wet is van toepassing op alle “*personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, wier toestand statutair geregeld is*” en dit “*bij de uitoefening van hun dienst*”.

3.4.1 Openbare rechtspersonen

Oorspronkelijk bepaalde de wettekst van toepassing te zijn op alle “*personeelsleden in dienst van publiekrechtelijke rechtspersonen, wier toestand statutair is geregeld*”. De memorie van toelichting wees er echter op dat de wet een ruim toepassingsgebied had en dat het begrip “*administratieve overheid*” niet werd gebruikt, omdat men ook de parlementaire ambtenaren en de personeelsleden van een aantal privaatrechtelijke vennootschappen met activiteiten van openbaar nut³⁹ binnen de werkingssfeer van de aansprakelijkheidsregeling wilde brengen.

Om die reden achtte de Raad van State het niet aangeraden de zinsnede “*personeelsleden in dienst van publiekrechtelijke rechtspersonen*” te gebruiken. Aan deze term wordt door de rechtsleer immers een specifieke betekenis gegeven en dit zou de indruk wekken dat statutaire personeelsleden van privaatrechtelijke vennootschappen met activiteiten van openbaar nut niet onder het toepassingsgebied van de wet zouden vallen. Op aangeven van de Raad van State werd de term “*publiekrechtelijke rechtspersoon*” vervangen door de term “*openbare rechtspersoon*”.⁴⁰

Het begrip “*openbare rechtspersoon*” werd gekozen om tot een zo ruim mogelijk toepassingsgebied te komen.⁴¹ De wetgever heeft dit begrip niet gedefinieerd om te vermijden dat bepaalde rechtspersonen ongewild zouden worden uitgesloten.⁴²

De Memorie van Toelichting geeft een niet exhaustieve opsomming van rechtspersonen die onder het toepassingsgebied van de Wet van 10 februari 2003 vallen:

³⁹Voorbeelden van zulke privaatrechtelijke vennootschappen van openbaar nut zijn NV Aquafin of Gimvindus.

⁴⁰*Parl. St.* Kamer 2001-02, nr. 1736/001, 32.

⁴¹S. COVEMAEKER, De nieuwe Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *T.B.B.R.* 2003, afl. 7, 477-487.

⁴²H. BOCKEN, De aansprakelijkheid van en voor het overheidspersoneel. Een nieuwe wettelijke regeling, *NjW* 2003, afl. 25, 330-335.

- 1° de federale besturen en andere rijksdiensten, met inbegrip van de federale wetgevende macht en de rechterlijke macht;
- 2° de instellingen van openbaar nut die onder het gezag, de controle of het toezicht van de Staat vallen, alsook de autonome overheidsbedrijven die zijn ondergebracht in art. 1, § 4, van de Wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven;
- 3° de besturen en andere diensten van de raden en de regeringen van de gemeenschappen en gewesten, alsook de besturen en diensten van de verenigde vergadering en het verenigd college van de gemeenschappelijke gemeenschapscommissie;
- 4° de besturen en andere diensten van de vergaderingen en colleges van de Vlaamse en Franse gemeenschapscommissie;
- 5° de instellingen van openbaar nu die onder het gezag, de controle of het toezicht van een gemeenschap, een gewest, de gemeenschappelijke gemeenschapscommissie of de Franse gemeenschap vallen;
- 6° de diensten van de Raad van het Gemeenschapsonderwijs, de gemeenschapsuniversiteiten en de autonome hoge scholen, alsook de gesubsidieerde onderwijsinstellingen en de gesubsidieerde centra voor leerlingenbegeleiding;
- 7° de provincies, de agglomeraties, de federaties van gemeenten, de gemeenten en de instellingen van openbaar nut die eronder ressorteren, alsook de autonome provincie- en gemeentebedrijven en de gemeentelijke havenbedrijven;
- 8° de openbare centra voor maatschappelijk welzijn;
- 9° de polders en wateringeng;
- 10°de publiekrechtelijke verenigingen, alsook de vennootschappen naar publiek recht;

- 11° de verenigingen die bestaan uit publiekrechtelijke rechtspersonen of uit zodanige personen samen met privaatrechtelijke personen, en opgericht zijn in de vorm van een privaatrechtelijke vennootschap maar een activiteit van openbaar nut tot doel hebben.

3.4.2 Bij de uitoefening van hun dienst

In artikel 2 (en in de artikelen 3 en 4) wordt de formulering “*bij de uitoefening van hun dienst*” gebruikt om het vereiste verband tussen de dienst en de handeling die de schade veroorzaakt heeft vast te leggen. Deze formulering kreeg de voorkeur boven “*tijdens en naar aanleiding van de bediening*” of de in artikel 47 van de Wet van 5 augustus 1992 op het politieambt⁴³ en in artikel 91 van de Wet van 20 mei 1994 inzake de rechtstoestanden van het militair personeel gebruikte formulering “*in de functies waarin hij hen heeft aangewend*”.

De minister gaf aan de auditeur-verslaggever de volgende redenen voor het gebruik van deze terminologie:⁴⁴

- De formulering “*bij de uitoefening van hun dienst*” sluit aan bij de formulering “*in de functies*” die gebruikt wordt in de artikelen 47 en 48 van de wet op het politieambt en de artikelen 91 en 92 van de wet inzake de rechtstoestanden van het militair personeel. Als men gekozen zou hebben om aansluiting te zoeken bij de tekst van artikel 18 Arbeidsovereenkomstenwet en artikel 1384 B.W. zou de **identiteit van de band tussen schadegeval en het werk waarbij de schade ontstond niet duidelijk tot uiting komen in de tekst zelf**, maar moeten bewerkstelligd worden door de rechtspraak. De formulering “*tijdens en naar aanleiding van de bediening*” is minder geschikt omdat dit een formule is die ontleend werd aan de rechtspraak die alleen betrekking heeft op de gemeenrechtelijke aansprakelijkheid van de werkgever jegens de werknemer. Bovendien is het niet de bedoeling van de wetgever om de huidige jurisprudentiële omschrijving van de formulering “*in de bediening waartoe zij hen gebezigd hebben*” uit artikel 1384 B.W. wettelijk vast te leggen en zo verdere evolutie op dit gebied te bemoeilijken.

⁴³Wet 5 augustus 1992 op het politieambt, B.S. 22 december 1992.

⁴⁴Parl. St. Kamer 2001-02, nr. 1736/001, 33-34.

- De tekst gebruikt echter de formulering “*bij de uitoefening van hun dienst*” en niet “*in de functies*” om de volgende redenen. De groep fysieke personen op wie de tekst van toepassing is, werd in artikel 2 omschreven als “*personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen*”. “*In dienst van*” werd uitdrukkelijk toegevoegd om te benadrukken dat het **enkel om ondergeschikte medewerkers van de overheid** gaat. Omdat de formulering “*in dienst van*” ook gebruikt kan worden om de omstandigheden aan te geven waarin het schadegeval plaats vond, werd in de Nederlandse tekst voor de aanduiding van deze omstandigheden niet naar een nieuwe term gezocht. Op deze manier wordt de indruk vermeden dat het zou gaan om twee begrippen met een verschillende inhoud. In de Franse tekst werd “*au service*” niet herhaald bij de omschrijving van de verhouding tussen schadegeval en de werkzaamheden waarbij de schade ontstond, maar koos men voor de formulering “*dans l'exercice de leurs fonctions*”.

De wetgever had de bedoeling zeker te stellen dat, als het personeelslid niet zelf aansprakelijk geteld kan worden omdat hij slechts een lichte fout heeft begaan, er minstens een vordering open staat tegen de openbare rechtspersoon.⁴⁵ De gekozen formulering onderstreept ook het ondergeschikte karakter van de personeelsleden op die de wet van toepassing is.⁴⁶

3.4.3 Personeel

De wet heeft tot doel enkel de aansprakelijkheid van ondergeschikte personeelsleden van de overheid te regelen.

De term 'personeelslid' wordt niet gedefinieerd. De memorie van toelichting verduidelijkt echter dat 'personeelslid' verwijst naar een dienstverband, een band van ondergeschiktheid.⁴⁷ Zowel contractuele als statutaire ambtenaren vallen onder de term 'personeelslid'. Ook leidende ambtenaren van de uitvoerende macht zijn personeelsleden, want zij staan ook onder het gezag van politieke mandatarissen. De wet is niet alleen van toepassing op het personeel van organen van de

⁴⁵S. COVEMAEKER, De nieuwe Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *T.B.B.R.* 2003, afl. 7, 477-487.

⁴⁶H. BOCKEN, De aansprakelijkheid van en voor het overheidspersoneel. Een nieuwe wettelijke regeling, *NjW* 2003, afl. 25, 330-335.

⁴⁷S. COVEMAEKER, De nieuwe Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *T.B.B.R.* 2003, afl. 7, 477-487.

uitvoerende macht. Ook de ondergeschikte medewerkers van de parlementaire vergaderingen en van de gerechtelijke instellingen zijn eraan onderworpen.⁴⁸

De positie van de zelfstandige vertegenwoordigers van de overheid, zoals de politieke mandatarissen van de wetgevende of uitvoerende macht, de leden van de rechterlijke macht, leden van bestuursorganen van overheidsbedrijven of van onafhankelijke commissies, wordt niet door deze wet geregeld.⁴⁹ De aansprakelijkheid van deze categorieën blijft onderworpen aan het gemeen recht of aan bijzondere aansprakelijkheidsregimes die op hen van toepassing zijn.⁵⁰

3.4.4 Personeelsleden van het vrij onderwijs

Artikel 6 maakt de Wet van 10 februari 2003 ook van toepassing op de personeelsleden van het vrij onderwijs die niet onderworpen zijn aan de Wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten. De wetgever wilde op deze manier vermijden dat er een interpretatieprobleem zou rijzen inzake het toepassingsgebied van de wet, naargelang het personeel van het vrij onderwijs in de onderscheiden Gemeenschappen al dan niet aan een eigen decretale regeling van de rechtspositie onderworpen is.

De afdeling wetgeving van de Raad van State wees er in zijn advies echter op dat uit de rechtspraak van het Arbitragehof⁵¹, van het Hof van Cassatie⁵² en uit de recente rechtspraak van de Raad van State⁵³ ondubbelzinnig blijkt dat, in de huidige stand van de wetgeving, de rechtsverhouding tussen de instellingen van het gesubsidieerd vrij onderwijs en hun personeel van contractuele aard is. Dit maakt dat artikel 6 in sé een overbodige bepaling is.⁵⁴

De wetgever meende echter dat het omwille van de rechtszekerheid noodzakelijk was artikel 6 te behouden. Zo kan er geen twijfel bestaan over de vraag of **alle**

⁴⁸H. BOCKEN, De aansprakelijkheid van en voor het overheidspersoneel. Een nieuwe wettelijke regeling, *NjW* 2003, afl. 25, 330-335.

⁴⁹*Parl. St.* Kamer 2001-02, nr. 1736/001, 18.

⁵⁰H. BOCKEN, De aansprakelijkheid van en voor het overheidspersoneel. Een nieuwe wettelijke regeling, *NjW* 2003, afl. 25, 330-335.

⁵¹Arbitragehof, nr. 82/95, 14 december 1995, B.4.2; Arbitragehof, nr. 66/99, 17 juni 1999, B.3,1.

⁵²Cass. 25 juni 1979, *R.W.*, 1979-80, 199.

⁵³R.v.St. Missorten, nr. 93,104, 6 februari 2001.

⁵⁴S. COVEMAEKER, De nieuwe Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *T.B.B.R.* 2003, afl. 7, 477-487.

personeelsleden van het vrij onderwijs genieten van de beperking van de aansprakelijkheid.

3.5 De persoonlijke burgerrechtelijke aansprakelijkheid van statutaire personeelsleden: artikel 2

Volgens artikel 2 van de Wet van 10 februari 2003 zijn personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen waarvan de toestand statutair geregeld is, alleen aansprakelijk voor hun bedrog en hun zware schuld wanneer zij bij de uitoefening van hun dienst schade berokkenen aan de openbare rechtspersoon of aan derden. Voor lichte schuld zijn zij enkele aansprakelijk als die bij hen eerder gewoonlijk dan toevallig voorkomt.

Artikel 2 neemt inzake de persoonlijke aansprakelijkheid van het overheidspersoneel het model van artikel 18 van de Arbeidsovereenkomstenwet over. Zoals hierboven werd uiteengezet is de nieuwe wet van toepassing op de leden van het overheidspersoneel waarvan de toestand statutair is geregeld. Dit wil volgens de rechtspraak zeggen dat er **geen arbeidsovereenkomst** is tussen het personeelslid en de overheid.⁵⁵

Artikel 2 maakt een einde aan de ongelijke behandeling tussen statutaire en contractuele personeelsleden in de overheidssector zowel wat betreft de aansprakelijkheid van statutaire personeelsleden voor de schade die zij toebrengen aan derden of aan de rechtspersoon die hen tewerkstelt, als wat betreft de regresvordering van de rechtspersoon tegen zijn personeelsleden.⁵⁶ Het artikel maakt ook een einde aan de ongelijke behandeling van de statutaire ambtenaar in overheidsdienst ten opzicht van de werknemer in de privésector.⁵⁷ Kortom statutaire personeelsleden in dienst van de overheid zijn **niet langer aansprakelijk voor hun toevallig voorkomende lichte fouten**. De overheid zal ook **geen regres** meer kunnen vorderen tegen statutaire ambtenaren voor hun **toevallig voorkomende lichte fouten**.⁵⁸

⁵⁵Parl. St. Kamer 2001-02, nr. 1736/001, 19; Cass. 13 juni 1973, Arr. Cass., 1973, 995 met noot.

⁵⁶S. COVEMAERKER, De nieuwe Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *T.B.B.R.* 2003, afl. 7, 477-487.

⁵⁷J. DE STAERCKE, De Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *C.D.P.K.* 2003, afl. 2, 183-195.

⁵⁸Parl. St. Kamer 2001-02, nr. 1736/001, 19-20.

Net als in artikel 18 van de Arbeidsovereenkomstenwet, wordt de beperking van de aansprakelijkheid van de statutaire ambtenaar omschreven door de begrippen:

- bedrog;
- zware schuld;
- lichte schuld die eerder gewoonlijk dan toevallig voorkomt.

De wetgever koos ervoor de begrippen van artikel 18 W.A.O. te gebruiken, omdat hij wilde benadrukken dat het de bedoeling was de aansprakelijkheid van statutaire ambtenaren op dezelfde manier te regelen als deze van werknemers. Door deze keuze wordt duidelijk verwezen naar de rechtspraak en rechtsleer die al bestaat rond dit artikel 18 W.A.O.⁵⁹ Als alternatief had de wetgever kunnen kiezen voor de begrippen zoals die gebruikt worden in artikel 48 van de Wet op het politieambt ('opzettelijke fout', 'zware fout' of 'lichte fout die bij hen gewoonlijk voorkomt').

Artikel 2 veralgemeent de regeling van de Wet van 5 augustus 1992 op het politieambt en de Wet van 20 mei 1994 inzake de rechtstoestanden van het militair personeel. Het naast elkaar bestaan van de algemene regeling van de Wet van 10 februari 2003 en de bepalingen in de Wet op het politieambt en de Wet inzake de rechtstoestanden van het militair personeel kan voor verwarring zorgen doordat de terminologie van elkaar verschilt. Het zou beter geweest zijn de bepalingen van artikel 48, 1° lid van de Wet op het politieambt en artikel 92, 1° van de Wet inzake de rechtstoestanden van het militair personeel op te heffen en te vervangen door een verwijzing naar de Wet van 10 februari 2003 of ten minste de terminologie aan die van artikel 2 van de nieuwe wet aan te passen.

3.6 Kennisgevingsplicht aan en tussenkomst van de openbare rechtspersoon: artikel 4

Artikel 4 van de Wet van 10 februari 2003 bepaalt dat personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen tegen wie voor de burgerlijke rechter of de strafrechter een vordering tot schadeloosstelling wordt ingesteld naar aanleiding van schade die zij bij de uitoefening van hun dienst aan derden hebben berokkend, de openbare rechtspersoon hiervan in kennis moeten stellen.

⁵⁹Parl. St. Kamer 2001-02, nr. 1736/001, 20.

Volgens de parlementaire stukken⁶⁰ is deze kennisgevingsplicht een 'deontologische plicht'. De niet-naleving zou echter niet leiden tot verlies van het recht van de ambtenaar om de openbare rechtspersoon in het geding te betrekken.⁶¹ Het kan betwijfeld worden of het hier werkelijk om een deontologische regel gaat. Artikel 4 lijkt eerder een louter juridische regel te zijn, waaraan zelfs geen tuchtrechtelijke gevolgen verbonden kunnen worden.

De kennisgeving aan de openbare rechtspersoon is in het belang van het personeelslid waartegen een vordering tot schadevergoeding is ingesteld. De ambtenaar verliest niet het recht de rechtspersoon later nog in het geding te betrekken, maar door de rechtspersoon te laat bij het geding te betrekken kan de rechtspersoon zich niet meer verweren tegen een vordering tot schadevergoeding waartegen hij zich anders wel succesvol had kunnen verdedigen. Dit kan beschouwd worden als een onzorgvuldigheid van het personeelslid in de zin van artikel 1382 B.W., waardoor het personeelslid zijn aansprakelijkheid niet langer van zich af kan schuiven door een vordering tot vrijwaring tegen de openbare rechtspersoon.⁶²

Net als bij artikel 2 van de wet is ook hier sprake van overregulering. Artikel 50, 1° van de Wet op het politieambt en artikel 94 van de Wet inzake de rechtstoestanden van het militair personeel bevatten bepalingen die vergelijkbaar zijn met artikel 4. De hoger gemaakte opmerking dat deze bepalingen beter opgeheven zouden worden of vervangen door een verwijzing naar de nieuwe wet blijft geldig.

3.7 Voorafgaand aanbod tot minnelijke schikking: artikel 5

Artikel 5 bepaalt dat de vordering tot schadeloosstelling of de regresvordering ingesteld door openbare rechtspersonen tegen hun personeelsleden slechts in rechte ontvankelijk is, indien zij wordt voorafgegaan door een aanbod tot minnelijke schikking aan de verweerder. De wetgever nam deze bepaling uitdrukkelijk op in de nieuwe wet om de tussenkomst van de rechter, die nu al overbelast is, te vermijden.⁶³

De oorspronkelijke tekst van het wetsontwerp gebruikte de term 'dading' in plaats van 'minnelijke schikking'. De Raad van State wees erop dat een essentieel element van

⁶⁰Parl. St. Kamer 2001-02, nr. 1736/001, 25.

⁶¹S. COVEMAERKER, De nieuwe Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *T.B.B.R.* 2003, afl. 7, 477-487.

⁶²J. DE STAERCKE, De Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *C.D.P.K.* 2003, afl. 2, 183-195.

⁶³Parl. St. Kamer 2001-02, nr. 1736/001, 25.

de dadingsovereenkomst is dat de betrokken partijen wederzijds toegevingen doen. Het gebruik van het woord 'dading' zou impliceren dat de overheid steeds wordt verplicht af te zien van een deel van haar aanspaken, ook wanneer zij van oordeel is dat daartoe geen enkele aanleiding is. De Raad van State vroeg zich af of het niet eerder de bedoeling van het ontwerp was de overheid ertoe te verplichten een poging tot minnelijke schikking te ondernemen.⁶⁴

De foutieve term 'dading' wordt echter nog gebruikt in de bepalingen van artikel 49, §1 van de Wet op het politieambt en artikel 93, §1 van de Wet inzake de rechtstoestanden van het militair personeel. Deze bepalingen zouden beter opgeheven worden of vervangen worden door een verwijzing naar de Wet van 10 februari 2003. Of de term 'dading' zou op zijn minst vervangen moeten worden door 'minnelijke schikking' wat overeenstemt met de werkelijke bedoeling van deze bepalingen. Ook hier is sprake van overregulering.

3.8 Mogelijkheid tot looninhouding: artikel 7

Op suggestie van de Raad van State werd aan het ontwerp een artikel 7 toegevoegd dat de Wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers (Loonbeschermingswet) wijzigt om een inhouding mogelijk te maken op het loon van een personeelslid van de overheid dat op grond van de wet schadevergoeding verschuldigd is aan de overheid.⁶⁵

Artikel 49, §2 van de Wet op het politieambt bepaalt dat de schadevergoeding die de politieambtenaar aan de Staat, de gemeente of de meergemeentezone verschuldigd is, kan worden ingehouden op zijn bezoldiging onder de voorwaarden bepaald bij artikel 23 van de Loonbeschermingswet dat slecht in vijf expliciet genoemde gevallen looninhouding toestaat.

In de Wet van 10 februari 2003 werd niet gekozen voor de overname van een gelijkaardige bepaling als die van artikel 49, §2 van de Wet op het politieambt en artikel 93, §2 van de Wet inzake rechtstoestanden van het militair personeel. Aan het wetsontwerp werd een artikel toegevoegd om artikel 23, 3° van de Loonbeschermingswet als volgt te wijzigen:

⁶⁴S. COVEMAERKER, De nieuwe Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *T.B.B.R.* 2003, afl. 7, 477-487.

⁶⁵H. BOCKEN, De aansprakelijkheid van en voor het overheidsperoneel. Een nieuwe wettelijke regeling, *NjW* 2003, afl. 25, 330-335.

“3° de vergoedingen en schadeloosstellingen, verschuldigd ter uitvoering van artikel 18 van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten, en van artikel 24 van de wet van 1 april 1936 op de arbeidsovereenkomst wegens dienst op binnenschepen en van artikel 5 van de wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen.”

Dit maakt dat artikel 49, §2 van de Wet op het politieambt en artikel 93, §2 van de Wet inzake rechtstoestanden van het militair personeel dus overbodig zijn geworden. Het verdiende de voorkeur deze bepaling gewoon op te heffen.

3.9 Voorrang van specifieke wettelijke of decretale regelen: artikel 8

Krachtens artikel 8 doet de Wet van 10 februari 2003 geen afbreuk aan de toepassing van andere wetten of decreten die in deze wet behandelde materies regelen voor bepaalde categorieën personeelsleden van openbare rechtspersonen. Voorbeeld van zo'n bijzondere categorie zijn de loodsen⁶⁶ die slechts aansprakelijk zijn voor de schade aan een schip ontstaan door een fout begaan in de uitoefening van hun functie, als er opzet of grove schuld aanwezig is. Bij grove schuld is de loods slechts aansprakelijk ten belope van 12,394,68 euro per schadegeval.

De bijzondere regelingen voor politie en militairen kwamen reeds eerder aan bod.

Het gesubsidieerd personeel van het gesubsidieerd vrij onderwijs van de Franse gemeenschap wordt beschermd door een decreet van 1 februari 1993. De aansprakelijkheid van gesubsidieerde personeelsleden van het gesubsidieerd onderwijs in het Vlaamse gewest is sinds het decreet van 13 juli 2001 beperkt in overeenkomst met artikel 18 Arbeidsovereenkomstenwet. Het decreet van 27 maart 1991 regelt de rechtspositie van bepaalde personeelsleden van het Gemeenschapsonderwijs.⁶⁷

De aansprakelijkheidsregeling van het Koninklijk Besluit van 2 oktober 1937 houdende het statuut van het Rijkspersoneel wordt door de wet impliciet opgeheven. In de Memorie van Toelichting wordt erop gewezen dat er een koninklijk besluit zal

⁶⁶Wet van 3 november 1967 betreffende het loodsen van zeevaartuigen, *B.S.*, 5 januari 1968.

⁶⁷H. BOCKEN, De aansprakelijkheid van en voor het overheidspersoneel. Een nieuwe wettelijke regeling, *NjW* 2003, afl. 25, 330-335.

uitgevaardigd worden om de opheffing van het Koninklijk Besluit van 2 oktober 1937 te bevestigen.⁶⁸

4 Conclusie

De nieuwe Wet van 10 februari 2003 lost inderdaad de problematische ongelijkheden op het vlak van de persoonlijke burgerrechtelijke aansprakelijkheid op die vroeger bestonden tussen statutaire en contractuele personeelsleden binnen de overheidssector en contractuele werknemers binnen de de privésector. De huidige regeling is in het voordeel van de statutaire personeelsleden die vroeger gebukt gingen onder een zwaardere aansprakelijkheid. De regeling van de nieuwe Wet werd geïnspireerd door de regeling voor contractuele werknemers. Het gelijkschakelen van de aansprakelijkheidsregeling is ook in lijn met de voorkeur die het Arbitragehof uitte voor de lichtere aansprakelijkheid van statutaire ambtenaren.

Doordat de wetgever identieke regelingen die reeds in bijzondere wetgeving bestonden (de aansprakelijkheidsregeling voor de politieambtenaren en militairen) heeft behouden, heeft deze een kans laten liggen deregulerend op te treden. De overbodige bepalingen in de Wet op het politieambt en de Wet inzake de rechtstoestanden van het militair personeel zouden beter opgeheven worden of vervangen door een verwijzing naar de Wet van 10 februari 2003. Op zijn minst had de wetgever de terminologische verschillen kunnen wegwerken.

Alhoewel de nieuwe wet een vereenvoudiging van het aansprakelijkheidsrecht betekent, heeft de wetgever heeft hier een kans laten liggen om een nog meer verregaande eenvormigheid binnen de aansprakelijkheidsregelingen van het overheidspersoneel door te voeren.

⁶⁸*Parl. St.* Kamer 2001-02, nr. 1736/001, 27.

Bibliografie

4.1 Wetgeving

Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *B.S.* 27 februari 2003.

Wet van 20 mei 1994 inzake de rechtstoestanden van het militair personeel, *B.S.*, 21 juni 1994.

Wet van 5 augustus 1992 op het politieambt, *B.S.* 22 december 1992.

Wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten.

Decreet van 27 maart 1991 betreffende de rechtspositie van sommige personeelsleden van het gesubsidieerd onderwijs en de gesubsidieerde psychomedische-sociale centra, *B.S.* 25 mei 1991.

Wet van 30 augustus 1988, *B.S.* 17 september 1988.

Wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers.

Koninklijk besluit van 2 oktober 1937 houdende het statuut van het rijkspersoneel (gecoördineerde versie van 26 juli 2006).

Parl. St. Kamer 2001-02, nr. 1736/001.

Wetsontwerp op het politieambt, *Parl. St.* Kamer, 1990-91 nr. 1677/1.

Ontwerp van wet inzake de rechtstoestanden van het militair personeel *Parl. St.* Senaat, 1993-94 nr. 928/94, nr. 928/1.

4.2 Rechtspraak

Arbitragehof nr. 17/2003, 28 januari 2003, <http://www.arbitrage.be> (3 februari 2003), *A.A.*, 2003, afl. 1, 163.

Arbitragehof, nr. 19/2000, 9 februari 2000, *B.S.*, 25 maart 2000.

Arbitragehof, nr. 66/99, 17 juni 1999.

Arbitragehof, nr. 20/1999, 17 februari 1999, *B.S.*, 1 juni 1999.

Arbitragehof, nr. 77/1996, 18 december 1996, *B.S.*, 8 februari 1997.

Arbitragehof, nr. 82/95, 14 december 1995.

Hof van Cassatie, 19 december 1991, *R.W.*, 1992-93, 997.

Hof van Cassatie, 26 oktober 1989, *A.C.*, 1989-90, 275.

Hof van Cassatie, 25 juni 1979, *R.W.*, 1979-80.

Hof van Cassatie, 13 juni 1973, *Arr. Cass.*, 1973, 995.

Hof van Cassatie, 27 mei 1963, *Pas.* 1963, I, 1033.

Hof van Cassatie, 29 mei 1947, *Arr. Verbr.*, 1947, 170, *Pas.*, 1947, I, 216 met noot.

Hof van Cassatie, 15 januari 1946, *Pas.*, I, 25.

Hof van Cassatie, 16 oktober 1922, *Pas.*, 1923, I, 14.

Raad van State, Missorten, nr. 93,104, 6 februari 2001.

4.3 Rechtsleer

BOCKEN, H., De aansprakelijkheid van en voor het overheidspersoneel. Een nieuwe wettelijke regeling, *NjW* 2003, afl. 25, 330-335.

BRULOOT, F., Ongelijkheid bezworen: wet aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *TVW* 2003, afl. 5, 151-158.

COVEMAEKER, S., De nieuwe Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *T.B.B.R.* 2003, afl. 7, 477-487.

DE CONINCK, B., Responsabilité des personnes publiques. La théorie de l'organe aux oubliettes!, *Journ. jur.* 2003, afl. 20, 11.

DEOM, D., La responsabilité civile des fonctionnaires: une page se tourne, *Rev. dr. commun.* 2003, afl. 3, 8-29.

DE STAERCKE, J., De Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *C.D.P.K.* 2003, afl. 2, 183-195.

VAN OEVELEN, A., *De overheidsaansprakelijkheid voor het optreden van de rechterlijke macht*, Antwerpen, Maklu, 1987, 170.

X., De nieuwe wet op de aansprakelijkheid van en voor ambtenaren. De Wet van 10 februari 2003.

X., Wet 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, *B.S.* 27 februari 2003, *RABG* 2003, afl. 15, 896-899.

4.4 Andere

Hildegard Schmidt, Nieuwe aansprakelijkheidsregeling voor het overheidspersoneel, *Nieuwsbrief-Brussel* nr. 4, mei 2003, <http://www.avcb-vsgb.be/nl/mati/per/0304resp.pdf>